

Tale for Inger Christensen ved overrækkelsen af Kjeld Abell-prisen

Taler

Klaus Rifbjerg
Forfatter

Dato

19. september 1978

Sted

Rungstedlund

- 1 Noget naturligere end at Inger Christensen skulle have Kjeld Abell-prisen kan jeg ikke tænke mig. Hun repræsenterer i sin person og sit værk alt det Abeli var - plus en del mere, som jeg skal komme tilbage til. Inger Christensen er lyriker og dramatiker, hun er som Abeli en lyrisk scenedigter måske endda med eftertryk
- 5 på det lyriske, men hvor han ofte bevægede sig i guirlanden, er Inger Christensens metode en anden. Hun bruger ordet til at komme ind bag ordet, som dækker over ordet, som dækker over livet - for nu at bruge en mundart, der minder om hendes egen.
- 10 Uden at spille tid på at opregne forskelle og ligheder mellem giver og modtager, er der dog en interessant parallel mellem udviklingen i det abellske og det christensenske forfatterskab, som er værd at lægge mærke til. Med en modificerende tilføjelse kan man sige, at de begge bliver mere og mere politisk bevidste og samfundsmæssigt orienterede efterhånden som årene går. Springet
- 15 er faktisk stort mellem Inger Christensens debut-radiospil »Spejltigteren« fra 1966 og TV-dramaerne »Ørknens luftsyn« og »Ægteskabet mellem lyst og nød« fra 1975. Der er lidt af den samme forskel som mellem Abelis lyriske melankoli i »Melodien der blev væk« og den lidenskabelige tilslutning til kampen og opgøret med borgerskabet og den latente nazisme i »Anna Sophie Hedvig«.
- 20 Den tilføjede modifikation må ligge i den paradoksale tilnærmelse, som findes i de to forfatterskaber, hvor Abeli i slutningen af sin karriere skriver skuespillet »Skriget«, en modernistisk scene-elegi på kanten af absurdismen og et drama, der ekkoer temaer og tendenser man kan finde også i Inger Christensens tidlige forfatterskab:

- 30 Fjerindhyllet forening
Du og en solsorts vinge
Det syngende aftentræs smykke Mandens skjul i fuglen
Fuglens klarsyn i ham
Naturflugt Bevidsthed
- 35 Jeg
jeg er den der betragter

Sådan står der i Inger Christensens debutbog fra 1962 »Lys«. Og der er andre
40 fugledigte i bogen, som udtrykker en længsel efter gennem forklædningen at
komme ind til det oprindelige og ucamouflerede, en jagt, der går gennem
forfatterskabet fra begyndelse til foreløbig slut. »Mandens skjul i fuglen«, men
altså også »fuglens klarsyn i ham«, drømmen om fuglens stemme ikke kun som
et abellsk skrig, men også som sang, der godt kan være uhørt, men opleves i
45 foreningen af ham og hun, i kærligheden eller med Wallace Stevens' ord, som
Inger Christensen citerer: »A man and a woman/Are one. A man and woman
and a blackbird/Are one.«

En tendens, der også forstærkes i Inger Christensens værk, som årene går, er
50 lysten til at iscenesætte. Man kan roligt sige, at de lyriske digte efterhånden
antager minidramaets karakter, den bløde konflikt og forening i fugledigtet,
skærpes, og mekanistiske tendenser, der senere skulle komme til stor udfoldelse,
kan aflæses allerede i den næste bog »Græs«, hvor det lyriske drømmespils
karakter udbygges med toner, der kan hentes et andet sted f.eks. hos Strindberg,
55 i ægteskabsdramaerne og »Frk. Julie«:

- 60 Jeg frygter det upersonlige imellem os, ting vi kaster fra os uden at
tåle og bære, ting,
hvis historier vi ikke mere
prøver at huske, og vejene der går rundt og
rundt uden forventning
- 65 jeg frygter ryggen, endnu med en rest af
forvandlingspresset under ryghuden, endnu med små nervøse lys
under lukkede øjenlåg, frygter jeg ryggen

frygter tøjet, dynerne,
70 skabsdøren alt som skjuler, endnu med liv,
med små bevægelser og åbninger i kødet
frygter jeg øjenlåget
vil ikke åbne det helt,
vil ikke se ryggen, og vil ikke ingenting se.

75

Harmonien er sprængt, foreningen i sang brydes af det endnu beherskede skrig i
udsagnet: Jeg frygter ... hvis perspektiv fordybes af den karakteristiske dobbelte
negation »vil ikke ingenting se!« Det er en moderne Nora, som frygter tøjet,
80 dynerne, skabsdøren, alt som skjuler, og det er sandelig også en Nora, der stolt,
men fuld af frygt bevæger sig bort »Med ryggen til mit digt, til mig selv, til mit
ord, går jeg væk fra mig selv, fra mit digt, fra mit ord, og bestandig nærmere ind i
mit ord, i mit digt i mig selv.«

85 Man skal lægge mærke til at bevægelsen er dramatisk, og at den lyrisk-dramatiske
spænding ikke kun opstår i paradokset: at gå væk fra og ind i på samme tid. Der
er tale om et bestandigt, eksistentielt opbrud, der godt kan kaldes en slags fortsat
revolution, og så sandt al nyskabende poesi er revolutionær er Inger
Christensens forfatterskab revolutionært, selv om hun ikke altid udtrykker sig så
90 lidenskabeligt sammensat til fordel for kærligheden som i samme digt:

95 med ryggen til døden og livet går vi væk fra døden og livet og nærmere ind
i døden og livet,
gennemspiller dette forfærdende tema, jeg tror vi har nævnt det
for tit, på dette vort
fremmede sprog har vi kaldt det for
100 kærlighed, jeg burde nævne det igen og igen, men ord yder ikke samme
modstand som
ting ...

»Ord yder ikke samme modstand som ting«, det er som om der i udsagnet
105 ligger en besværgelse, findes en slags indbygget håb, og det er i denne
konstaterings dobbelthed, Inger Christensens egne ord finder deres vældige

dialektiske styrke »Det, der fik væren, ville aldrig få væsen, hvis ikke det
væsensforskellige eksisterede og fra sit overskud uddelte døden så langsomt, at
110 den lignede liv«. Sådan hedder det i portal-digtet til det foreløbige hovedværk,
digtsamlingen »det«, hvis betydning er så manglede og uoverskuelig, at det vil
være vanskeligt at finde betydningsparallel overhovedet i dette århundredes
danske lyrik. Der sker jo nemlig det særlige i denne bog, at flere generationers
værksteds-erfaringer og forsøg løber sammen med en filosofisk-politisk
115 smeltestrøm og finder sin skabelon i en form, der nærmer sig perfektionen. Men
det er altfor snært kun at holde sig til formen, som man kunne kalde for »væren
anskuet som dramatisk system«, det er meget vigtigt at understrege den
modenhedens rigdom, som her multisensitivt kommer til udtryk. Alle de gamle
kompleksitets-ideer er med, paradokserne, afskrælningen af de skjulende lag og
120 de kvælende dyner, men pludselig har det nøgne udsagn også gyldighed,
parolen, banaliteten, om man vil. Den får sin dimensionalitet ikke blot gennem
solidariteten, med »det almindelige«, »de almindelige«, men netop på
baggrund af sammensatheden og strukturens kontrapunktiske filigran. Det, det
gælder om, er at »overleve angsten med angsten i behold«, men i afsnittet
125 »Handlingen« er der nu også plads til at sige:

130 Et samfund kan være så stenet
At alt er en eneste blok
Og indbyggermassen så benet
At livet er gået i chock
Og hjertet er helt i skygge
135 Og hjertet er næsten hørt op
Til nogen begynder at bygge
En by der er blød som en krop.

140 Tove Ditlevsen? Jesper Jensen? Nej, Inger Christensen!

Jeg skulle nævne den finurlige, måske lidt seebergske gråtone-roman
»Evighedsmaskinen«, Ionesco-parafrasen og opgørspillet »Intriganterne«. Jeg
kunne opholde mig ved suggestibiliteten og den helt selvfølgelige udnyttelse af
145 radiomediet gennem hørespillene »Klædt på til at overleve«, »Et uhørt spil«,

»Masser af sne til trængende får« og »En aften på Kgs. Nytorv«, men jeg foretrækker at slutte med at sige noget personligt om Inger.

150 Hun er som sin poesi eksklusiv og samtidig nær på. Hun er til stadighed omgivet af et *noli me tangere*, men jeg kender få, der modtager venlighed med større generøsitet. I årenes løb har jeg haft lejlighed til at rejse sammen med Inger Christensen i forskellige poetisk-litterære ærinder her og i udlandet. Det føles altid som en særlig udmærkelse, når hun er med. Man taler tit om det lokale
155 versus det globale, men jeg kender intet forum, hvor den poetiske tekst forelægges - den gyldige, vil jeg sige - hvor rammerne ikke øjeblikkelig sprænges, mikro bli'r makrokosmos, det uendeligt små, det uendeligt store og verdensomfattende. Ferlinghetti siger i et digt, at »Picassos klovner omspænder jorden«. Med sine digte gør Inger Christensen det samme, og jeg har aldrig
160 oplevet en forsamling, der ikke var både grebet og bevæget, når hun læste op af sin poesi.

Før jeg af hjertet ønsker dig til lykke med legatet, som du fortjener mere end nogen, vil jeg gerne i din egen ånd citere et citat, som du har citeret. Det står i
165 »det« og er af William Blake:

If the Sun and Moon should doubt
They'd immediately go out!

170

*Hvis sol og måne kom i tvivl ville de øjeblikkelig gå ud.

Kilde

Manuskript er taget fra det Danske Akademis hjemmeside med tilladelse fra udgiver

175

Kildetype

Dokumentation på online medie

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/tale-for-inger-christensen-ved-overraekkelsen-af-kjeld-abell-prisen>

180